

О Т Ч Е Т

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД "УСЛОВИЯ НА ТРУД" ПРЕЗ 2019 ГОДИНА

Фонд "Условия на труд" е юридическо лице към министъра на труда и социалната политика, създаден със Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Фондът финансира дейности и мероприятия за подобряване условията на труд, в съответствие с действащото законодателство в Република България. Чрез Фонд „Условия на труд“ Министерството на труда и социалната политика активно подпомага дейностите за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Фондът осигурява средства за обучение на работодатели, членове на синдикални организации, представители на работодатели и работещи в комитети и групи по условия на труд и специалисти по безопасност и здраве при работа в предприятията. Съфинансира проекти, насочени към решаване на конкретни проблеми за подобряване условията на труд и финансира проекти за диагностика на професионалните болести. Финансира изготвянето, отпечатването и разпространението на информационни материали, свързани с осигуряването на здравословните и безопасни условия на труд. С финансовата подкрепа на фонд „Условия на труд“ се провеждат национални конференции, семинари и други мероприятия в областта на безопасността и здравето при работа.

Дейността си през годината фонд „Условия на труд“ осъществява по Програма 2019, приета от Националния съвет по условия на труд и утвърдена от Министъра на труда и социалната политика.

В рамките на Програмата, за реализиране на политиката по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, фонд „Условия на труд“ постави като стратегическа цел активно да участва във финансирането на проекти и програми, свързани с осигуряване на безопасността и здравето при работа, подобряване условията на труд в предприятията, повишаване културата на превенция у работниците и служителите, намаляване на професионалните и здравните рискове на работното място.

Бюджетът на фонда за 2019 година е 4 245 500 лева, като средствата се набират и изразходват по бюджета на Министерството на труда и социалната политика чрез трансфер от НОИ, от Фонд “Трудова злополука и професионална болест” на Държавното обществено осигуряване.

В изпълнение на поставената цел, в дейността на фонда през 2019 година се акцентира на:

1. Финансиране на проекти на отделни предприятия с конкретна практическа насоченост, съобразно съществуващия риск на работното място;
2. Развитие на превантивните дейности за обучение по безопасност и здраве при работа, с включване в целеви групи на всички участници във формиране на политиката по безопасност и здраве при работа – работодатели, специалисти по безопасност и здраве при работа, членове на комитетите и групите по условия на труд, представители на национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите, министерства и ведомства;
3. Финансиране на дейности по диагностика на професионалните болести;
4. Проучвания и разработване, издаване и закупуване на информационни материали, свързани с безопасността и здравето при работа.

Всички решения по дейността на фонда за финансиране на проекти и програми са обсъдени и взети на заседания на Управителния съвет на Фонда. През 2019г. Управителният съвет проведе 12 заседания. На заседанията са разгледани и утвърдени протоколи на експертни комисии, взети са решения за финансиране на проекти, приети са изпълнения на сключени договори, както и решения по актуални въпроси, свързани с безопасността и здравето при работа.

През 2019 година са сключени 85 договора, като от тях:

- 54 бр. за финансиране на проекти на отделните предприятия;
- 7 бр. за обучение по безопасност и здраве при работа на работниците и служителите от национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите;
- 8 бр. за обучение по безопасност и здраве - на министерства и ведомства;
- 3 бр. за дейности, свързани с диагностиката на професионалните болести;
- 1 бр. за финансиране провеждането на конференция;
- 7 бр. за проучвания и изследване, анализи, издаване на информационни материали;
- 1 бр. за разработване на подзаконов нормативен акт;
- 4 бр. за техническо и абонаментно поддържане.

Експертите от Фонд “Условия на труд” взеха участие при организиране и в дейността на 123 експертни комисии, в т.ч. 12 комисии - за оценка и класиране на постъпилите предложения за финансиране на проекти, по реда на Наредба №1; 10 комисии - за разглеждане и оценка на постъпили проекти за обучение от държавни институции и социални партньори; 1 комисия - за разглеждане и оценка на постъпилите предложения, свързани с диагностика на професионалните болести; 38 комисии - за приемане изпълнението на сключените с ФУТ договори, както и други комисии по въпроси, свързани с безопасността и здравето при работа.

В състава на експертните комисии са включени утвърдени от Управителния съвет на фонда високо квалифицирани специалисти от различни институции и от структурите на национално представителните организации на социалните партньори, което осигурява безпристрастност, законосъобразност, прозрачност и ефективност в тяхната работа.

Извършени дейности за реализиране на целите по Програмата на фонда

През годината са **реализирани 68 договора**, сключени през 2019 г. и предходни години, като от тях:

- 38 бр. за финансиране на проекти на отделни предприятия;
- 15 бр. за обучение по безопасност и здраве при работа;
- 3 бр. за диагностика на професионалните болести;
- 2 бр. за закупуване и издаване на учебни и информационни материали, свързани със здравословните и безопасни условия на труд.
- 1 бр. за национална конференция „Превенция за здравето при работа – Европейски политики и практики“
- 3 бр. за провеждане на Национално проучване „Провеждане на национално изследване на заболяемостта и отсъствието от работа, вследствие на психосоциални рискове в сектор „Здравеопазване“, „Изследване на условията на труд в сектор „Строителство“ през 2019 година“ и „Национално изследване на работоспособността и заболяемостта, в резултат от психосоциални рискове и спецификата на труда в сектор „Висше образование“;
- 1 бр. за провеждане на рекламна кампания при представяне на кандидатурата на РБългария за седалище на Европейския орган по труда“;

- 1 бр. за разработване на Национален профил по безопасност и здраве при работа;
- 4 бр. за техническо и абонаментно поддържане.

Финансиране на проекти и програми за подобряване на условията на труд Проекти на предприятия с конкретна практическа насоченост

Основна част от дейността на Фонда е свързана с подпомагане на работодателите чрез съфинансиране на отделни предприятия за осигуряване на здравословна работна среда и безопасни работни места, с което се подобряват условията на труд и качеството на труда.

По процедурата за финансиране на проекти за подобряване условията на труд в отделни предприятия, Управителният съвет на фонда през годината утвърди за финансиране 54 проекта, т.е. 45% от подадените през годината 119 проектопредложения.

От 27 март 2018 г. влезе в сила актуализираната Наредба №1 от 23.03.2006 г. за условията и реда за финансиране на проекти и програми от Фонд „Условия на труд“, в която основните изменения и допълнения са свързани с установените от предходните години причини за отхвърляне на проектите на отделни предприятия. Конкретизирани са изискванията към кандидатите за финансиране, като част от необходимите документи за кандидатстване се събират по служебен път. Ясно са разписани изискванията към предложенията за финансиране, изцяло са обновени формулярите за кандидатстване, посочено е процентното съфинансиране от ФУТ за отделните видове дейности.

Независимо от актуализираната нормативна уредба, за периода продължава да има голям брой отхвърлени проекти от експертните комисии, разгледали и оценили проектопредложенията, и от Управителния съвет на Фонда.

Една от основните причини за отхвърлянето на проектите е включването в бюджетите на дейности, които не се финансират от фонд „Условия на труд“. Кандидатите продължават да включват в своите проекти закупуване на инвентар, обзавеждане и други разходи, които нямат пряко отношение към подобряване условията на труд на работещите и не се финансират от Фонда. В част от проектопредложенията е включен сграден фонд, който представлява новозакупени сгради или ново строителство, невъведени в експлоатация за определен вид дейност. Съгласно текстовете на действащата Наредба № 1 от 2006 г., предвидените дейности по тези проекти не се финансират от ФУТ.

Друга причина за неодобрени проектни предложения (в 20% от всички предложения) е наличие на задължение към Националната агенция за приходите или влязло в сила наказателно постановление за работещи без сключен писмен трудов договор, издадено от Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“. За тези нарушения законодателят императивно е регламентирал, че юридическите и физическите лица нямат право да кандидатстват за финансиране.

В изпълнение на решение на УС на ФУТ от месец май 2016 г. и приета процедура за предварителен контрол на проектопредложения, утвърдени от оценъчна комисия и предложени за финансиране на УС на ФУТ, за които безвъзмездната финансова помощ от Фонда е в размер над 50 000 лева, без ДДС, от съответните териториални звена на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ са извършени 27 проверки за установяване на действителните обстоятелства и съответствието на данни по представеното проектопредложение на кандидата. Инспекторите по труда от ДИТ са установили, че при 25 от подадените проекти действителните обстоятелства отговарят на описаните в проектопредложенията и същите могат да бъдат финансирани от ФУТ. В останалите 2 случая е установено цялостно или частично изпълнение на дейностите, за които кандидатите са подали проекти.

За целесъобразното изпълнение на договорите следят назначени експертни комисии, които след документалното проверяване на представените финансови и технически отчети, извършват и посещения на място в предприятията за проверка на съответствието на дейностите по договора и реално извършените дейности. При

приключването на всички реализирани проекти се представят протоколи с актуални измервания на стойностите на факторите на работната среда, с които се отчита подобрението и реалните резултати от изпълнението на договорите.

Окончателното приемане на договорите се осъществява от Управителния съвет на фонда.

През 2019 година успешно са **реализирани общо 38 договора** на отделни предприятия – 1 договор от 2017 г., 10 договора от 2018 г. и 27 договора, сключени през отчетната година. През 2019 г. се увеличиха с 36% реализираните договори за финансиране на отделни предприятия спрямо 2018 г.

Реализираните договори са на фирми от територията на цялата страна, като най-голямо е участието на предприятия от областите Варна, Пловдив, Стара Загора, Габрово, София и Пазарджик.

Договорите за финансиране на проекти са сключени с предприятия от различни икономически дейности. В 92% от реализираните 38 договори през годината е предвидено подобряване на факторите на работната среда (микроклимат), в 76% - подобряване на осветеността по работни места, в 26% - минимизиране на риска от директен и индиректен допир с ел. ток, в 16% - химични агенти и т.н.

В 55% от реализираните договори през годината е извършен ремонт на съществуващи санитарно-хигиенни помещения.

Най-голямо е съфинансирането от страна на Фонд „Условия на труд“ по проектите на „Граммер“ АД – 98 296,62 лв., Хотел Ес Пи Ес ЕООД – 96 423,81 лв., „Булвест Принт“ АД – 87 869,75 лв., „Български пощи“ ЕАД – 87 207,02 лв., „Силома“ АД – 75 414,96 лв. и „Балгериън трак сървис“ АД – 72 592,67 лв.

С реализирането на проектите като добра практика в предприятията може да се посочи:

- подобряване на микроклимата чрез внедряване на климатични и вентилационни системи;
- подобряване на работната среда и минимизиране на риска от прах и химични агенти чрез реконструкция и ремонт на локални аспирационни уредби над източника на отделяне на прах или опасни химични вещества;
- повишаване осветеността на работните места чрез подмяна и обновяване на осветителните инсталации;
- намаляване на опасността от поражение от ел. ток и редуциране на предпоставките за възникване на трудови злополуки след ремонт на електрически инсталации;
- намаляване на рисковете, произтичащи от експозиция на шум на работни места с наднормени стойности, чрез изграждане на преградни стени и обособяване в отделни помещения;
- намаляване опасността от падане на едно ниво чрез подобряване на подовите настилки;
- подобрени са санитарно-битовите условия на работещите. Осигурена е топла вода на работещите чрез внедряване на соларни батерии.

Чрез реализиране на проектите е увеличена мотивацията на работещите и реално са подобрени условията на труд на 2 439 работници и служители, от които 72% са от предприятията, получили финансова помощ от Фонда в размер над 50 000 лева. Например в „Български пощи“ ЕАД над 240 работещи изпълняват вече трудовите си задължения в по-добра и по-безопасна работна среда, в „ВСК Кентавър-Из Динамика“ АД – работещите са 184, в „Булвест принт“ АД – 160, в „Тракция“ АД – 131, в „Хепи 2“ ЕООД – 76, в „Силома“ АД – 65, в „Автомагистрали“ ЕАД – 62 и т.н.

В част от предприятията относителния дял на работещите, обхванати по реализираните проекти, е от 80% до 100% от наличния персонал.

Средствата, изплатени по реализираните за годината договори, в които фондът участва с до 30% от вложените средства, са на обща стойност **1 743 021,80** лв., като в 45% от реализираните договори е изплатена финансова помощ от Фонда в размер над 50 000 лева, без ДДС. Изплатените средства са по-малко от предвидените в бюджетната програма поради факта, че в 32% от реализираните през отчетната година договори признатата сума е по-малка от утвърдената. Пример в това са: Вип Симерс груп ООД - при бюджет 34 606,43 лв., дейностите по проекта са изпълнени и е изплатена сума в размер на 3 083,33 лв.; „Частна детска градина Тути 2011“ ООД при бюджет 36 228, 88 лв., дейностите по проекта са изпълнени и е изплатена сума в размер на 18 736,76 лв. и други.

От одобрените проекти през 2019 година - 26 броя преминават за изпълнение през 2020 година. Задължението по тези договори от страна на Фонд „Условия на труд“ възлиза на **1 487 327,52 лева**.

През годината не са реализирани 2 договор на „Вин. С. Индустрийс“ ООД и „СИС Индустрийс“ ООД, поради наличие на финансови затруднения от страна на бенефициентите. В пет случая, след представяне на мотивирано писмено искане е удължен срока на изпълнение на договорите и те са реализирани през отчетната година.

Превантивни дейности

Обучение по безопасност и здраве при работа

Основна част от дейността на Фонда е осъществяването на превенция по безопасните и здравословни условия на труд.

С решения на Управителния съвет на Фонд „Условия на труд“ и на Националния съвет по условия на труд през годината са финансирани проекти и програми на социалните партньори, свързани с обучение по безопасност и здраве при работа. Сключени са 7 договора с национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите.

Сключени са договори с Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ), Конфедерация на труда "Подкрепа" (КТ "Подкрепа"), Българска търговско-промишлена палата (БТПП), Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ), Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ), Българска стопанска камара (БСК) и Сдружение „Съюз за стопанска инициатива“ (ССИ).

По сключените договори са преведени средства в размер на **770 000,00 лева**. Чрез средствата по тези договори са обучени членове на структурите на социалните партньори, браншови организации, работодатели, членове на комитети и групи по условия на труд.

Основните теми на обучителните програми по безопасност и здраве при работа са свързани с промяна на нормативната уредба в областта на здравословните и безопасни условия на труд през текущата година, практически насоки при провеждане на инструктажите на работещите; фирмена организация по здраве и безопасност – разпределение на задълженията между участниците в трудовия процес; оценка на професионалния риск и мерки за предотвратяване, намаляване и контрол на риска; психосоциалния риск на работното място; роля на комитетите и групите по условия на труд в предприятията; анализ на причините на възникналите трудовите злополуки и професионалните болести, безопасност на работното място при употреба на опасни химични вещества и други.

Със средства на Фонд „Условия на труд“ през годината са обучени 5 892 работещи в областта на безопасността и здравето при работа.

Проведено е специализирано обучение на тема „Безопасна работна среда в българските училища за безопасно поведение в извънучилищната среда и обществото“. Целевата група са 150 учители и заместник-директори, с което е постигнато повишаване на знанията им по безопасна работна среда и които мултиплицират знанията сред своите колеги и ученици в системата на МОН. Обучението е в съответствие с изпълнението на стратегическите цели на Министерството на образованието и науката за подобряване на

училищната среда и осигуряване на условия за модерен учебен процес. Дейностите отговарят и на европейските и национални инициативи за осигуряване на предпоставки за модерно образование.

Обучението включва запознаване с нормативните изисквания за осигуряване здравето и безопасността на работещите при рискове, осигуряване на модерна и сигурна трудова среда. Темите са свързани с психосоциалните рискове в системата на средното образование и възможностите за намаляване на тяхното влияние, с решаване на проблемите на безопасната среда в образователната система, с корелацията работна среда – качество на учебния процес и др. Изготвени са актуализирани учебни материали на тема „Безопасна работна среда в училището и извън него“. В тях се предлагат решения за постигане на по-добра безопасна работна среда в системата на образованието. Разглеждат се психо-физиологическите и здравни рискове за педагогическия труд. Учебните материали са с практически насоки и предложения за подобряване на работната среда. Разгледани са и иновативни подходи към изграждането на поведенческа култура на ученици, деца, учители и родители за безопасен жизнен, трудов и учебен процес.

През месец ноември 2019 г. СБУ организира и проведе работен семинар. На него са обобщени резултатите от проведените обучения и са надградени придобитите умения, като е заложено на мултиплициране на резултатите и добрите практики. Изготвени са препоръки за подобряване на безопасната работна среда в българските училища и безопасното поведение в извънучилищната среда и обществото. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 24 996.76 лева.

За повишаване компетентността на специалистите в областта на здравето и безопасността при работа, свързана с експозиция на радон, като естествен източник на йонизиращо лъчение на работните места е проведено обучение на 60 служители от РЗИ, които имат пряко отношение към провеждането на проучване и идентифициране на работни места, където има вероятност концентрацията на радон да има високи нива; мониторинг на концентрацията на радон на работни места; определянето на подходящи мерки за редуциране на облъчването на работни места, където работниците не са класифицирани като професионално облъчвани, но има вероятност да бъдат установени високи концентрации на радон.

Обучените служители предоставят информацията за рисковете за здравето при експозиция на радон на различни целеви групи, в т. ч. на работещи и работодатели. Изплатените средства от ФУТ по договора с МЗ са в размер на 14 972 лева.

През отчетната година е проведено и второ обучение на 70 служители на Регионалните здравни инспекции на МЗ. Тема на обучението е: „Опасни вещества на работното място - връзка между законодателството по безопасност и здраве при работа и специфичното законодателство в областта на химичните вещества и смеси. Нормативни изисквания за ограничаване експозицията на работещите от химични агенти, канцерогени и мутагени“. Изплатените средства от ФУТ по договора с МЗ са в размер на 20 942.00 лева.

Проведено е обучение на 66 длъжностни лица от териториалните поделения на НОИ, които имат пряко участие при администрирането на трудови злополуки, професионални болести и експертиза на работоспособността, както и контрола по спазването на осигурителното законодателство в тази част. Обучението включва детайлно запознаване с промените в законодателството и организацията на процедурите във връзка с трудовите злополуки, професионалните болести и експертиза на работоспособността. Темите са свързани с правилата за работа, въвеждане и кодиране на данните за трудовите злополуки и професионалните болести. Обсъдено е взаимодействието на НОИ с ТЕЛК/НЕЛК за определяне на причините, обстоятелствата и характера на заболяването или причината при трудовите злополуки. Обучението е на тема: „Повишаване на професионалната компетентност на длъжностните лица, ангажирани с разследване на трудови злополуки и проучване на професионални болести. Предаване на опит и осигуряване на приемственост“. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 13 800 лева.

С цел постоянно надграждане на професионалните знания на служителите на ИА ГИТ е проведено обучение на тема: „Модулно обучение по интегрирано инспектиране на новоназначени служители с права на инспектори“ на 40 новоназначени инспектори по труда.. Целта на обучението е повишаване на практическите умения на новоназначените служители с права на инспектори за извършване на самостоятелна контролна дейност, подобряване качеството на инспекционната дейност, популяризиране на най-добрите практики и уеднаквяване на практиката по инспектиране и осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 33 977.00 лева.

Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ участва в Европейска кампания 2020-2022 г., подготвена от Европейската агенция по безопасност и здраве - гр. Билбао, Испания. Тази кампания поставя акцент върху превенцията на свързаните с работа мускулно-скелетни смущения, които продължават да са сред преобладаващите в Европа здравословни проблеми на работното място. В тази връзка е сключен договор между ФУТ и ИА ГИТ за провеждане на специализирано обучение на служителите. Основна цел на обучението е придобиване на нови знания и умения от служителите в ИА ГИТ за извършване на проверки за контрол и превенция на рисковете, свързани с мускулно-скелетни смущения, както и за подобряване качеството на инспекционната дейност, ефективността и ефикасността на контролната дейност. Проведеното обучение допринася и за популяризиране на най-добрите практики и уеднаквяване на практиката по инспектиране във връзка с контрол и превенцията на рисковете, свързани с мускулно-скелетни смущения.

В изпълнение на договора са реализирани две дейности:

Дейност 1: Проведено е 5 дневно обучение на 30 служители, разделени в 2 групи. Практическата подготовка включва извършване на проверки в обектите на контрол за спазване на законодателството, свързано с темата на обучението. Паралелно с това в проверяваните обекти е предоставяна информация във връзка с причините за възникване на мускулно-скелетни смущения и мерките за превенция.

Дейност 2: Проведен е семинар на 40 служители с инспекторски правомощия, служители на ръководни длъжности и други служители на ИА ГИТ, имащи отношение към темата: „Анализ на резултатите от обучението и за обсъждане и разработване на модел за инспектиране и прилагане на единна практика на контрол и информиране, свързани с мускулно-скелетни смущения“. По сключения договор са преведени средства в размер на 20 000 лева.

Проведено е специализирано обучение на тема: „Подобряване качеството на работното място – безопасност и здраве при работа с опасни вещества в сектор „Здравеопазване“ (Спешна медицинска помощ), ангажираност на институциите и социалните партньори за повече знания и опит“. Преките участници в обучението са 80 души от ЦСМП София и София-област, които са представители на работниците и служителите. Всеки един от тях е в непосредствен контакт със своите колеги, което означава, че придобитата информация за предпазване здравето и живота на работещите на работното място ще достигне до около 1 000 работещи в тези системи. Основната цел на обучението е повишаване на компетентността на целевата група в областта на здравето и безопасността при работа, свързана с експозиция при работа с опасни вещества. По сключения договор са преведени средства в размер на 5 000 лева.

На служителите от Министерство на културата е проведено специализирано обучение на тема: „Подобряване качеството на работното място – безопасност и здраве в културните институти – ангажираност на институциите и социалните партньори за повече знания и опит“. Преките участници в обучението са 22 души. В целевата група са включени представители от държавни културни институти – ВРБ, синдикални представители на КТ „Подкрепа“ и културни институти, работещи в областта на здравословните и безопасни условия на труд, представители на работещите в КУТ. По сключения договор са преведени средства в размер на 5 000 лева.

След реализиране на обученията като резултат е постигнато повишаване на административния капацитет на служителите от МОН, НОИ, МЗ, МК, ИА ГИТ и ЦСМП - София.

От Асоциация на индустриалния капитал в България е организирана и проведена Национална конференция по здравословни и безопасни условия на труд „Превенция на здравето при работа – Европейски политики и практики“. Конференцията е насочена към подкрепа реализирането на Националната Здравна Стратегия 20-20.

Целта на провеждането на конференцията е да се представят на всички заинтересовани страни нови подходи за превенция на здравето и да се покаже международен опит и практика за осигуряване на качество на медицинското обслужване на работниците и служителите, в съответствие с рисковете на работното място.

В конференцията участваха над 100 участници, от които: представители на народното събрание; представители на държавата; работодатели и/или техни представители; представители на организациите на работниците и служителите; експерти и гости от чужбина. Представен е европейски опит и практики от Германия, Австрия и Македония по темата за превенция на здравето при работа. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 20 000.00 лева.

Добра практика с информационни материали

Превантивните дейности по безопасност и здраве при работа Фонда осъществява освен чрез предоставяне на средства за обучение и чрез разпространяване на информационни материали - книги, ръководства, наръчници, дигитални, брошури, свързани с безопасността и здравето при работа.

През 2019 година е финансиран договор за закупуване на 999 броя от Книга „100 години Международна организация на труда и България. Условия на труд. Международни трудови норми“. Изразходваните средства по договора са в размер на 35 964 лева. Закупените книги са разпространени безвъзмездно сред структурите на синдикалните и работодателски организации, държавни институции (МТСП, МЗ, НОИ, МИ, МОСВ, МЕ и ИА ГИТ). С разпространението на книгата са улеснени работодателите, специалистите по безопасност и здраве при работа и представителите на работниците и служителите относно прилагане на ратифицираните конвенции на МОТ от Р България в областта на условията на труд. В обособени раздели са представени конвенциите в областта на здравословните и безопасни условия на труд; работното време; почивките и отпуските; трудовото възнаграждение; специалната закрила на някои категории работещи; контрола по спазване на трудовото законодателство. В началото на всеки раздел е публикуван рамков коментар с кратко представяне на конвенциите.

Между Фонд „Условия на труд“ и Федерация на синдикатите в здравеопазването – КНСБ е сключен договор за финансиране на проект: „Провеждане на национално изследване на заболяемостта и отсъствието от работа, вследствие на психосоциални рискове в сектор „Здравеопазване“. Целта на националното изследване е да се проучат психосоциалните рискови фактори и тяхното въздействие върху заболяемостта сред работещите в сектор „Здравеопазване“ и да се разработят стратегически насоки за тяхната превенция и контрол. Обект на проучването са медицинските сестри, лекари, санитарни и административно стопански персонал. По план проучването обхваща 1000 лица от различните целеви групи, в 20 лечебни и здравни заведения. Реално, проучването се проведе в 53 броя лечебни и здравни заведения, обхващащи 1245 лица. Резултатите от националното изследване, изводите и предложенията са представени на национална конференция. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 29 900.00 лева.

Синдикат "Висше образование" - КТ „Подкрепа“ подготви и проведе национално представително изследване на психосоциалните рискове и работоспособността на преподавателите във висшите училища в България през октомври- ноември 2019 година. Националното представително изследване е реализирано сред преподаватели от 20 висши училища в страната, на основата на двустепенна стратифицирана репрезентативна

извадка. Изборът на 20-те училища е направен по три критерия: 1) предметна област, 2) големина на училището и 3) наличие на синдикална структура на КТ "Подкрепа". Онлайн анкета е попълнена от 627 преподаватели (хабилитирани и нехабилитирани лица), при първоначално планирана извадка от 600 лица. Допълнително, чрез онлайн анкета е събрана информация от 35 членове на КУТ, функциониращи в изследваните 20 висши училища. Специален фокус на изследването са психосоциалните фактори и психосоциалният стрес и тяхното отражение върху работоспособността на преподавателите от висшите училища, както и върху нивото на заболяемост и рисковете от типични за тази професия заболявания. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 19 800.00 лева.

Проведените изследвания на психосоциалните рискове и работоспособността на работещите в сектор „Здравеопазване“ и сектор "Висше образование" са първите по рода си изследвания в Република България, като целта е да се постави началото на поредица от научно обосновани изследвания, които да разкрият зависимостите между спецификата на труда в двете икономически дейности, възникващите в тази връзка психосоциални рискове и степента на работоспособност и заболяемост сред служителите.

Федерация на независимите строителни синдикати изпълни Проекта „Изследване условията на труд в сектор „Строителство“, финансиран от Фонд „Условия на труд“. Основната цел на изследването е да се събере и предостави актуална, надеждна, обхватна и разнообразна информация, от избрани на случаен принцип строителни фирми, която да послужи за формиране на насоки за подобряване условията на труд в сектор „Строителство“. Изследването е проведено на базата на анкетно проучване в периода от месец април до месец октомври 2019 г., с цел да бъдат очертани основните трудности и предизвикателства при осигуряването на здравословните и безопасни условия на труд в строителните предприятия, както и да се анализира дейността на КУТ и ГУТ, които в най-силна степен се нуждаят от прецизиране и оптимизиране.

Проведено е в десет на брой предварително избрани фирми, с изградена синдикална структура, както и в две на брой без изградена такава. Предприятията са от 6 области. Анкетирани са 500 работници, с посочени 7 въпроса. Резултатите от националното изследване, изводите и предложенията са представени на заключителна конференция. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 6 988 лева. Анализът от националното изследване, изводите и предложенията са изпратени на Министъра на регионалното развитие и благоустройство.

В заключение и във връзка с бъдещата работа, свързана с провеждане на изследване на условията на труд на работещите, би било препоръчително да бъдат насочени допълнително усилия на заинтересованите страни (държавната администрация, синдикати, т.н.) за разработване на общодостъпни за работодателите, синдикалните организации и за заетите лица кодекси за добра практика, ръководства, помагала, брошури и други материали.

Сключен е договор между Фонд „Условия на труд“ и Агенция „Про Уей“ ЕООД за разработване на рекламнo-информационна кампания при издигане на кандидатурата на Република България за домакин на Европейския орган по труда. В изпълнение на договора са реализирани следните дейности:

1. Изработване на рекламен видеоклип на английски език със субтитри на български език и с продължителност до 3 /три/ минути.
2. Изработване на информационна брошура – 200 /двеста/ броя на английски език.
3. Изработване на информационна интернет страница – на български и английски език.
4. Съдействие за графично оформление на кандидатурата на Република България за седалище на Европейския орган по труда.

Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 35 160,00 лева.

Със средства от фонд Условия на труд е разпространен Информационен материал книга – Сборник с доклади от Националната конференция 2019 „Здравословни работни места управляват опасните вещества“.

През 2019 година финализира изпълнението по договор с Агенция „Анализ на риска“ за разработване на Национален профил по безопасност и здраве при работа, който да осигури актуална информация, свързана със законодателната рамка в областта на безопасността и здравето при работа и система по безопасност и здраве при работа. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 10 493,00 лева.

Актуализиране на нормативна уредба, свързана с осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд

Законодателството в областта на здравословните и безопасни условия на труд през последните години бележи голямо развитие след приемане на Закона за здравословни и безопасни условия на труд в края на 1997 година. Съществена част от законодателството по БЗР в металургията са Правилниците по безопасност и здраве при работа, отразяващи действащите към момента на утвърждаване: система на управление на икономиката, функции на съответните министерства, структура и правомощия на контролната система, методи за планиране, действащи норми, длъжностни наименования и други. В тази връзка общите части на тези правилници са неприложими. Освен това, във всеки правилник освен специфичните въпроси за регламентирането, на които същия е утвърден, са включени и други раздели, в които цялостно или частично се повтарят норми и изисквания, определени в други нормативни актове по безопасност и здраве при работа. Съдържат се и изисквания, свързани с морално и физически остаряла техника и технология, поради което не покриват с изисквания всички дейности и видове работа, особено след бързото развитие на отрасъла в технологично отношение. В тази връзка е сключен договор между Фонд „Условия на труд“ и “Обсерватория“ ЕООД за финансиране на проект за „Анализ на нормативните актове по безопасност и здраве при работа в металургията“, в размер на 24 000 лв. През 2020 година чрез анализа ще се извърши проучване на действащата нормативна уредба в областта на БЗР при добив и преработка на черни и цветни метали, както и на всички обслужващи и съпътстващи дейности.

Социалните партньори за фирмите с леярско производство, чрез Отрасловия съвет по условия на труд към Министерство на икономиката нееднократно са поставяли въпроса за регламентиране на безопасните и здравословни условия на труд при леене на метали на вниманието на компетентните органи, в т.ч. Националния съвет по условия на труд.

В действащата Национална програма за безопасност и здраве при работа (НП БЗР) 2018 - 2020 година, приета с Решение № 801 на Министерския съвет от 22.12.2017 г., е отчетена неотложността за адекватно регламентиране на тази област, като е предвидено разработването на подзаконов нормативен акт. За актуализиране на нормативната уредба за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при леене на метали е сключен договор с Българска браншова камара – машиностроене. Изпълнението на договора продължава и през 2020 година.

Диагностика на професионалните болести

В изпълнение на Наредба № 8 от 26.11.2007 г. за условията и реда за финансиране на диагностиката на професионалните болести и съгласно процедурата за финансиране на диагностиката на професионалните болести от Фонд „Условия на труд“ през годината са сключени 3 договора с УМБАЛ “Св. Иван Рилски” ЕАД – гр. София, с УМБАЛ “Св. Георги” ЕАД – гр. Пловдив и УМБАЛ "д-р Георги Странски" ЕАД, гр. Плевен. След разглеждане на постъпилите предложения на болниците от експертна комисия и представен от нея Доклад, Управителният съвет на Фонда утвърди финансиране по трите договора, общо в размер на 992 304,30 лева.

В болничните отделения са извършени медицински прегледи и диагностика на хоспитализирани общо 865 пациенти. Извършена е диагностика на силикоза, хроничен

бронхит, отравяне от метали и от органични разтворители, диагностика на професионален слухов неврит, професионално увреждане на автономната нервна система, на професионални болести на мускулно-скелетната система.

Извършени са групови медицински прегледи за ранно откриване на професионалните болести на 2261 работещи в специфични условия на труд от 11 предприятия в страната. Тези работещи са изложени на неблагоприятно въздействие на факторите на работната среда - прах, шум, химични агенти над граничните или близки до тях стойности. Прегледите са извършени в предприятия от икономически дейности - производство на лекарства, машиностроене, облекло и други. Най-много са работещите в „Балканфарма- Дупница“ АД, гр. Благоевград, с прегледани 682 работещи, „Горубсо Кърджали“ АД, гр. Кърджали, с прегледани 350 работещи; „Кяшиф“ ЕООД, гр. Джебел, с прегледани 285 работещи; „Балканфарма - Троян“ АД, гр. Троян, с прегледани 197 работещи, „Мастер пластик“ АД, гр. София, с прегледани общо 135 работещи, „Интериор И“ ООД, гр. София, с прегледани общо 113 работещи, „Галенит“ АД, гр. Кърджали, с прегледани общо 58 работещи и други.

По изпълнение на сключените договори за извършване на диагностични дейности са изплатени на болниците средства в размер на **839 529,60** лева, което представлява 85% усвояемост на предвидените по дейността средства в Програма 2019. Причина за 15% неизползване на средствата е стриктния контрол, осъществяван от експертните комисии и Управителния съвет на Фонда относно целесъобразното изразходване на средствата.

При бюджет 4 245 500 лв. за Фонд „Условия на труд“, през 2019 година за финансиране на всички дейности за реализиране на целите на Програма 2019 са изразходвани общо 3 960 703,16 лв.

През отчетния период от служителите на Фонд «Условия на труд» не са допуснати забавени преписки и на всички получени проектни предложения, запитвания и искания е отговорено в срок. Служителите във ФУТ работят съвместно с експертите от Експертните комисии, съобразно конкретно поставените задачи и срокове и чрез постоянно и систематично наблюдение на рисковете допринасят за минимизиране на всеки риск от неизпълнение на заложените цели.

През 2019 г. за повишаване на знанията на служителите от Фонда, същите са участвали в обучение на тема: „Корупция. Елементи на корупцията. Начини на противодействие“. Целите на проведеното обучение са:

-запознаване на обучаваните със съществуващата нормативна уредба: закони и подзаконовни нормативни актове;

-формиране в обучаваните на трайни знания и умения за противодействие на корупцията, при изпълнение на служебните им задължения;

-придобиване на информация за дължимото от служителите във ФУТ поведение, в случаи на нерегламентирани контакти или на отправена към тях заплаха,, при и по повод на изпълнение на служебните задължения на служителите. За проведеното обучение на служителите са издадени Сертификати.

С цел популяризиране дейността на фонд „Условия на труд“, директорът участва общо в единадесет семинари, конференции, заседания на Областните съвети по условия на труд в Търговище, Видин, Шумен, София, Пловдив и други градове, където представи дейността на фонда и възможностите за финансиране на програми за подобряване на условията на труд в предприятията.

От гореизложеното можем да направим следните изводи:

1. Ежемесечното провеждане на заседанията на Управителния съвет дава възможност своевременно да се разглеждат всички постъпили проекти и искания и да се вземат адекватни решения. Предварителната експертна работа по проектите, както и доброто взаимодействие между администрацията на ФУТ и експертите от страна на социалните партньори /национално представителни

синдикални и работодателски организации/ създаде добра информационна и експертна база за работа на Управителния съвет.

2. Чрез реализиране на проектите за подобряване на условията на труд в предприятията е увеличена мотивацията на работещите и реално са подобрени условията на труд на 2 439 работници и служители в 38 предприятия. С предприетите технически мерки са подобрени факторите на работната среда – микроклимат, прах, химични агенти, осветеност и т.н.
3. Обучени са 5 892 членове на структурите на социалните партньори, браншови организации, работодатели, членове на комитети и групи по условия на труд с което е повишена компетентността на служителите по безопасност и здраве при работа.
4. След реализиране на обученията на 558 служители от МОН, МК, МЗ, НОИ, ИА ГИТ и ЦСМП като резултат е постигнато повишаване на административния капацитет на институциите по въпросите, свързани със здравословните и безопасни условия на труд.
5. С финансирането и разпространението на информационни материали в областта на труда и трудовите отношения са улеснени работодателите, специалистите по безопасност и здраве при работа, и представителите на работниците и служителите.
6. Проведените изследвания на психосоциалните рискове и работоспособността на работещите в сектор „Здравеопазване“, сектор "Висше образование", сектор „Строителство“ са първите по рода си изследвания в Република България и резултатите отразяват реално психосоциалните фактори на работното място. Чрез тях се постави началото на поредица от научно обосновани изследвания, които да разкрият зависимостите между спецификата на труда в икономическите дейности, възникващите в тази връзка психосоциални рискове и степента на работоспособност и заболяемост сред служителите
7. С изготвянето на „Анализ на нормативните актове по безопасност и здраве при работа в металургията“ и направените изводи и препоръки се поставят насоки за актуализиране на нормативната уредба.
8. В болничните отделения на три УМБАЛ са извършени медицински прегледи и диагностика на хоспитализирани общо 3 126 пациенти.
9. С цел осигуряване на ефективно, ефикасно, икономично и законосъобразно изпълнение на функциите на ФУТ текущо се актуализират вътрешните документи, регламентиращи дейността и се разработват нови;
10. Независимо от ограничения щат на ФУТ спрямо обема на работа и възложените допълнителни дейности, служителите полагат усилия да изпълнят отговорно и с необходимия професионализъм основните функции на Фонда. Дейностите са отчетени успешно и в срок.

През последните години след промяната в нормативната уредба и положените значителни усилия и активност от страна на служителите и експертните комисии са налице положителни тенденции в работата на Фонд „Условия на труд“.

Отчитайки постигнатите резултати, както и възможностите за надграждане на ефективно финансираните дейности, Фонд “Условия на труд” през 2020 година ще продължи да насочва дейността си към малките и средни предприятия за финансиране на проекти и програми, свързани с безопасността и здравето при работа, подобряване условията на труд в предприятията, превенция на работниците и служителите, намаляване на професионалните и здравните рискове на работното място. Влизането в сила на актуализираните наредби повиши ефективността на дейността на ФУТ и намали административната тежест за бизнеса.

За ефективност и ефикасност в дейността на Фонда за усвояване финансовите средства и привличане на повече предприятия за подаване на проекти, свързани с подобряване условията на труд ще продължи медийното присъствие на Фонда в публичното пространство, насочено към цялостното представяне на актуална информация за дейността на Фонда по отделни проекти и програми.

През 2020 година дейността на Фонд “Условия на труд” ще бъде насочена в следните направления:

- Подобряване на условията на труд чрез реализиране на проекти в отделни предприятия с цел намаляване и отстраняване на професионалните рискове и недопускане на трудови злополуки и професионални заболявания;

- Реализиране на програми за диагностика на професионалните болести с цел превенция на професионалните заболявания;

- Привеждане в съответствие на изискванията на нормативната база по безопасност и здраве при работа със съвременното работно оборудване, технологични процеси и т.н., както и развитието на дейностите по безопасност и здраве, свързани с обучението на работещите, осъществявани с активното участие на социалните партньори.